Persoonlijke poëzie van Lucille Berry-Haseth

Lucille Berry-Haseth tijdens de presentatie van haar nieuwe dichtbundel. FOTO STEPHAN KOGELMAN

Na kaminda pa madures
i te awe na mi behes
dos pashon a kana ku mi:
amor i fe

Door Wim Rutgers

Traditionele westerse poëzie kent een veelheid van regels waaraan dichters uit zelfbeperking verkiezen zich te conformeren. Zo worden dichters die een sonnet, ballade of haiku schrijven geconfronteerd met tal van vormbeperkingen. Tegenover deze vormen van gebonden poëzie staat het vrije vers, waarbij echter de vraag is hoe 'vrij' dat vrije vers is en welke reikwijdte de dichter zich kan permitteren. Als vaste vormkenmerken zoals een vaste versregellengte en strofebouw, zoals metrum en rijm ontbreken, krijgen inhoudelijke aspecten het primaat. Zo valt het in deze vorm van poëzie te verdedigen dat elke versregel en elke strofe een eenheid van inhoud vertegenwoordigen. Omgekeerd lijkt het juist te verdedigen dat in onze lokale oraal-poëtische traditie van voordracht en luisteren juist het onregelmatige vrije vers het primaat heeft en dat specifieke vormbeperkingen pas gangbaar zijn geworden met de geschreven en gelezen gedichten. Waar de orale poëzie een communicatief gebeuren is tussen presentator en luisteraar is de geschreven poëzie juist een proces dat kan plaatsvinden op grote afstand in tijd en plaats tussen een schrijver en lezer. Zowel auteur als lezer zijn dan 'So ku palabra'.

De gedichten van Lucille Berry-Haseth in haar tweede, twintig jaar na haar eerste bundel 'Resonansia' verschenen bundel 'So ku palabra' (Alleen met woorden) bewegen zich in dit spanningsveld van orale en geschreven poëzie, van poëzie die gericht is op enerzijds voordracht voor een luisterend en anderzijds een lezend publiek. De gedichten hebben kenmerken van het vrije, ongebonden vers maar worden in die vrijheid beperkt door de overwegend regelmatige strofebouw; ze hebben geen vaste rijmschema's maar kenmerken zich wel door veel klankherhalingen als eindrijm en alliteratie; ze lopen niet in een vaste maat maar tonen wel degelijk veel ritmiek. Elke versregel is een statement, elke strofe een eenheid van gedachte.

De omslag van het boek.

Van een tweede kenmerk van deze bundel legt de auteur zelf in een kort voorwoord rekenschap af door te expliciteren wat het dichten voor haar betekent: een onder woorden gebrachte esthetische en emotionele persoonlijke ervaring. 'So ku palabra' bevat volgens de introductie gedichten die geschreven werden over een tijdsduur van veertig jaar maar die nu door revisie rijp gemaakt zijn voor publicatie. De gedichten zijn - met uitzondering van enkele gelegenheidsgedichten - niet gedateerd en uit de inhoud valt in de regel ook niet op te maken wanneer ze geschreven zijn. Dat betekent dat deze bundel een eenheid van dichterschap over een groot tijdsbestek toont, wat des te opmerkelijker is als we bedenken dat in het algemeen de Papiamentstalige poëzie sinds de jaren zeventig een ontwikkeling heeft doorgemaakt van voornamelijk sociale protestpoëzie naar een sterker op het individuele gerichte lyriek.

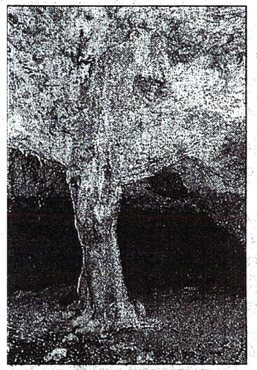
Het boek is geïllustreerd met prachtige natuurfoto's van Rita Mendes-Flohr.
FOTO RITA MENDES-FLOHR (RITAMENDESFLOHR2.BLOGSPOT.COM)

Berry-Haseth schrijft haar gedichten consequent vanuit de eigen persoonlijkheid. Dichters hoeven ook niet namens of voor een groep te spreken, maar ze dichten uit en voor zichzelf en zijn daarbij uitsluitend aan zichzelf rekenschap verschuldigd. Dat is enerzijds de kracht van dit dichterschap, maar er schuilt anderzijds de uitdaging in het persoonlijke voor de lezer algemeen te maken. Publiceren betekent in deze zin het particuliere te overstijgen. Deze uitdaging geldt in deze bundel des te meer voor een aantal gelegenheidsgedichten, maar de auteur is er ook daar in geslaagd de individuele expressie met haar lezers te communiceren. Zo geeft de bundel aan dat poëzie niet wereldvreemd is maar wel degelijk een functie heeft van mens tot mens in het leven van alledag.

Een derde kenmerk voor het dichterschap van Berry-Haseth is de bundelstructuur in ruimere zin. Dat in elk van de negen thematische afdelingen waarin de bundel is ingedeeld consequent steeds zeven gedichten zijn opgenomen toont nogmaals de gebonden vrijheid of vrijheid in gebondenheid die de auteur nastreeft. Ook inhoudelijk is er van een zorgvuldige opbouw sprake, die kort aangeduid een complete levenscyclus omvat met een duidelijke boodschap aan het begin: Neem je eigen persoonlijke verantwoordelijkheid.

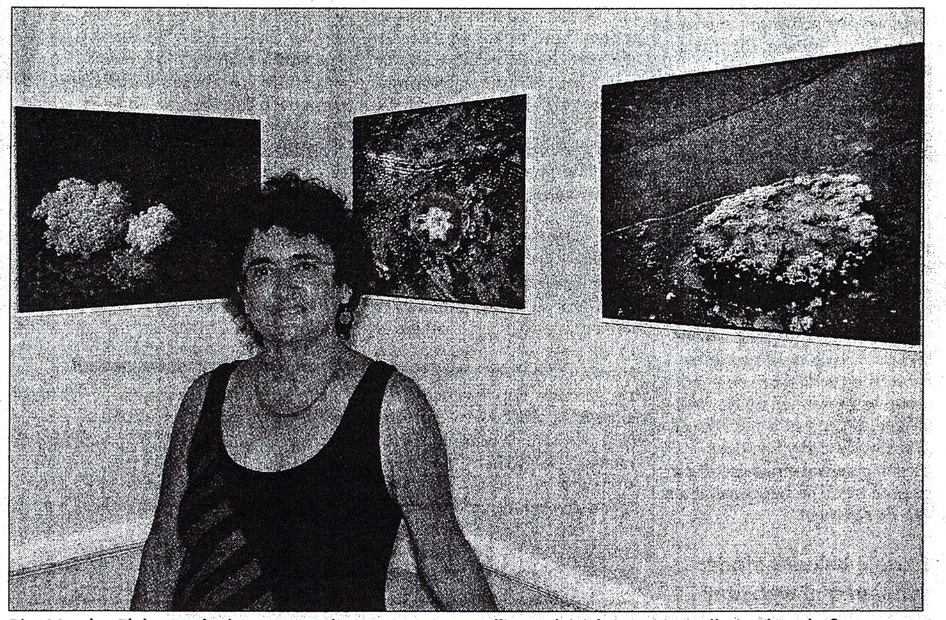
Rita Mendes-Flohr. In oktober was van haar een tentoonstelling te bezichtigen in Landhuis Bloemhof.
FOTO JEU OLIMPIO

Berry-Haseth verwoordt in haar gedichten de expressie van haar levensbeschouwing en haar levenshouding als een levensaanvaarding in al haar facetten die zich beweegt van uiterlijke aspecten als de natuur van het eiland naar het eigen innerlijk die met die natuur in verband wordt gebracht. Ze bepaalt haar positie met metaforen als 'nos orguyo na multikoló' en 'e diversidat humano ta balansá e barku, pa nos resistí orkan', waarmee de auteur het besef van de eilandelijke multiculturele samenleving belijdt. Uit het werk spreekt positief vertrouwen met de woorden 'mi ta nenga di biba den puru frialdat di un bida kalkulá sin por probechá su poesia'. Liefde en geloof in diverse vormen als 'liefde voor het eiland, de partner en het leven' en het 'geloof in religieuze zin maar ook het geloof in de medemens' zijn centrale thema's. Berry-Haseth schrijft ook over onzekerheid, teleurstelling en fel protest tegen onrecht en over vormen van nostalgisch verlangen naar een verleden dat niet terugkomt of juist de teleurstelling van de vermeende positieve herinnering die bij later inzien tegenvalt.

Met 'nos orguyo na multikoló' blijdt de auteur het besef van de eilandelijke multiculturele saıenleving.
FOTO RITA MENDES-FLOHR (RITMENDESFLOHR2.BLOGSPOT.COM)

De bundel bevat een afdeling met gedichten die opgedragen zijn aan de vriendenkring - ze is dus zelf bepaald niet 'so ku palabra' - en een zevental in memoriam gedichten. Met name naar het einde van de bundel toe in de laatste afdelingen van de bundel komen gedichten in het teken van het ouder worden voor en de onvermijdelijkheid om afscheid van het leven te moeten nemen, maar dat wel in het besef van de rijkdom die het leven gegeven heeft. Het slotgedicht 'Loke a eksistí' is een afscheid in de vorm van een variatie op het traditionele sonnet. Daaruit blijkt nogmaals de poëtische zoektocht naar vrijheid in gebondenheid.

In de vormrijkdom van veelvuldige beeldspraak als vergelijking, metafoor en zelfs allegorie en herhaalde stijlverschijnselen zoals alliteratie en enumeratie die vergezeld gaan van een uitgebreide woordenschat toont Berry-Haseth haar engagement met het dichterschap die ook tot uiting komt in enkele metagedichten over het dichtproces zelf en haar liefde voor het Papiamentu.

De bundel is prachtig geïllustreerd met foto's van het eilandelijke landschap door de op Curaçao geboren maar al lange tijd in Israël wonende Rita Mendes-Flohr van wie in oktober een tentoonstelling in Landhuis Bloemhof te bewonderen was.

Lucille Berry-Haseth: So ku palabra
Kòrsou 2010 - 118 pagina's
ISBN 978 99904 1 218 5

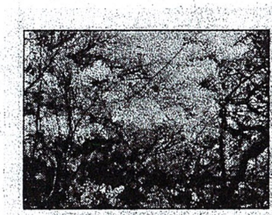

Lus

Mi gusta sinti, stima,
respirá kos ku ta rondona mi
evento, historia, loke mi ke,
asta hende ku a lubida mi.

Oranan asina
mi ta saminá konsenshi
sigui traha riba e programa
ku ta hiba mi direkshon di
lus.

Maske e ruta no ta fásil
e tin sí esensia di speransa
ku na final tin lus ta warda.
Lus puru di fuente infinito.

FOTO RITA MENDES-FLOHR (RITAMENDESFLOHR2.BLOGSPOT.COM)